

2

Cyd-destun

Yn ystod 2018-2019, fe wnaeth tair canolfan addysg gychwynnol athrawon (AGA) ranbarthol, y Rhaglen Athrawon Graddedig a'r Rhaglen Hyfforddiant Ychwanegol i Raddedigion (a elwir yn 'Teach First'), ddarparu llwybrau at gymhwyso fel athro yng Nghymru. Mae'r ystadegau diweddar a gyhoeddwyd yn dangos, yn 2017-2018, bod y tair canolfan ranbarthol rhyngddynt wedi hyfforddi 605 o athrawon cynradd dan hyfforddiant a 450 o athrawon uwchradd dan hyfforddiant (Llywodraeth Cymru, 2019f, t.5).

Yn 2019, fe wnaeth ein hymweliadau monitro blynyddol â'r tair canolfan ganolbwyntio ar safonau myfyrwyr wrth gynllunio a gwerthuso'u haddysgu, ac asesiad y ganolfan o'u cynnydd o ran bodloni Safonau'r Statws Athro Cymwys (SAC).

Crynodebau sector:

Addysg gychwynnol athrawon

Cynnydd a safonau

Yn gyffredinol, mae myfyrwyr yn gwneud cynnydd addas tuag at gyflawni'r targedau ar gyfer SAC, ond mae gormod o amrywio yn ansawdd mentora, cymorth a phrofiadau ysgol. Mewn llawer o achosion, caiff hyn effaith niweidiol ar gynnydd myfyrwyr.

Mae'r asesiad o gynnydd athrawon dan hyfforddiant gan diwtoriaid a mentoriaid yn eu profiadau ysgol yn rhy amrywiol, ar draws darparwyr ac o fewn darparwyr. Yn gyffredinol, mae'r defnydd o ddisgrifwyr gradd a chymhwyso meini prawf asesu yn rhy anghyson i alluogi myfyrwyr i wneud y cynnydd gorau.

Ar draws y sector, mae darparwyr yn datblygu prosesau defnyddiol ar gyfer cipio gwybodaeth a data am safonau myfyrwyr. Er bod hyn yn rhoi dealltwriaeth eang o'r cryfderau a'r gwendidau yn safonau myfyrwyr, nid yw'r wybodaeth hon yn cael ei dadansoddi'n ddigon da i nodi meysydd penodol i'w gwella. Mae hyn yn golygu nad oes gan staff AGA ddealltwriaeth ddigon manwl o flaenoriaethau gwella allweddol mewn perthynas â safonau a chynnydd myfyrwyr.

Cynllunio gwersi

Mewn mwyafrif o achosion, mae myfyrwyr yn gydwybodol yn eu cynllunio. Maent yn ymateb yn gadarnhaol i arweiniad eu tiwtoriaid a'u mentoriaid.

Yn gyffredinol, mae myfyrwyr ar raglenni cynradd yn datblygu'u medrau cynllunio gwersi yn fwy effeithiol na'r rheiny ar raglenni uwchradd.

Mae cynllunio gwersi myfyrwyr yn llawer cryfach yng Nghanolfan y Ddeddwyrain. Mae cynlluniau'r myfyrwyr hyn yn adlewyrchu arfer effeithiol i ddatblygu dealltwriaeth myfyrwyr o addysgu ar eu rhaglenni. Hefyd, mae myfyrwyr yn elwa o arweiniad clir a ddarperir gan y ganolfan i wella eu medrau.

Yn yr enghreifftiau gorau o gynlluniau gwersi myfyrwyr, ceir perthynas glir rhwng deilliannau dysgu bwriadedig, cynnwys gwersi, dulliau addysgu ac asesu cynnydd disgyblion. Fodd bynnag, mae gormod o fyfyrwyr yn cynllunio amcanion dysgu i ddisgyblion sy'n rhy eang ac yn canolbwyntio gormod ar ddisgrifio beth fydd disgyblion yn ei wneud yn hytrach na beth allent ei ddysgu. Nid oes ganddynt ddealltwriaeth glir o sut i ysgrifennu meini prawf llwyddiant manwl gywir. O ganlyniad, nid ydynt yn gallu gwerthuso ansawdd dysgu yn ddigon da.

Mae mwyafrif o fyfyrwyr yn dangos dealltwriaeth o'r angen i gynllunio ar gyfer gwahanol anghenion disgyblion yn eu dosbarthiadau. Mae myfyrwyr ar raglenni cynradd yn datblygu'r medr hwn yn fwy llwyddiannus na myfyrwyr ar raglenni uwchradd.

Mewn mwyafrif o achosion, nid yw ffurflenni cynllunio gwersi yn helpu myfyrwyr i gynllunio'n effeithiol. Yn benodol, nid ydynt yn annog myfyrwyr i weithredu yn unol â'u hasesiad o gynnydd disgyblion, na chynorthwyo disgyblion i integreiddio strategaethau asesu ffurfiol i'w cynlluniau gwersi. Mae hyn yn golygu hefyd fod diffyg sylw digonol i gynnydd disgyblion yng nghynlluniau myfyrwyr dros gyfres o wersi.

Crynodebau sector: Addysg gychwynnol athrawon

Prifysgol Metropolitan Caerdydd

Ym Mhrifysgol Metropolitan Caerdydd (rhan o ganolfan De-ddwyrain Cymru), mae myfyrwyr Tystysgrif Ôl-raddedig mewn Addysg (TAR) sy'n hyfforddi i addysgu Cymraeg ac ieithoedd tramor modern yn y cyfnod uwchradd yn ymweld â chanolfan addysgol amlieithog yng Ngwlad y Basg i arsylwi gwersi a addysgir yn y Fasgeg, Sbaeneg, Saesneg a Ffrangeg, ac i astudio addysgu a hyrwyddo'r Fasgeg fel iaith leiafrifol. Yn ystod yr ymweliad, mae disgyblion yn datblygu'u gwybodaeth a'u dealltwriaeth o ddulliau effeithiol o addysgu iaith, ac yn ystyried cynllunio cwricwlwm trawsieithog sy'n helpu i'w paratoi ar gyfer addysgu Cwricwlwm Cymru. Drwy arsylwi a myfyrio ar arferion addysgu amlieithog arloesol, mae'r myfyrwyr yn datblygu'u medrau mewn addysgu a dysgu ar gyfer caffael iaith yn effeithiol. Mae eu cynlluniau gwersi dilynol yn dangos effaith ymagweddau creadigol at ddysgu iaith, a dealltwriaeth dda sut i wneud cysylltiadau dychmygus rhwng dysgu Cymraeg ac ieithoedd eraill.

Gwybodaeth a dealltwriaeth myfyrwyr

At ei gilydd, mae gwybodaeth bynciol y rhan fwyaf o fyfyrwyr yn sicr ac mae ganddynt ddealltwriaeth gadarn o ofynion y cwricwlwm presennol ac egwyddorion y cyfnod sylfaen.

Mae dealltwriaeth addas gan y rhan fwyaf o fyfyrwyr o'r effaith y mae'r rhaglen bresennol o ddiwygio addysg yng Nghymru yn debygol o'i chael ar y cwricwlwm. Mae'r ddealltwriaeth hon yn gryfach ar raglenni cynradd lle caiff myfyrwyr fwy o gyfleoedd yn eu profiadau ysgol i archwilio ymagweddau thematig at addysgu.

Lle mae darpariaeth y ganolfan yn pwysleisio addysgegau pwnc a chyfnod creadigol, mae myfyrwyr yn defnyddio'r wybodaeth hon i gynllunio gwersi dychmygus a diddorol ar gyfer eu disgyblion. Yn yr enghreifftiau mwyaf effeithiol, mae cynlluniau myfyrwyr yn dangos ymagweddau dychmygus at addysgu pwnc, sy'n cynnwys ystyriaeth briodol i ddatblygiadau fel y cwricwlwm newydd a'r fframwaith cymhwysedd digidol. Mewn gormod o achosion, fodd bynnag, nid yw myfyrwyr yn datblygu'u haddysgegau pwnc yn ddigon da.

Crynodebau sector: Addysg gychwynnol athrawon

Medrau llythrennedd rhifedd a TGCh myfyrwyr, a'u cynllunio i ddatblygu medrau disgyblion

Mae medrau sicr mewn llythrennedd, rhifedd a TGCh gan lawer o fyfyrwyr. Yn gyffredinol, mae myfyrwyr ar raglenni cynradd yn cynllunio cyfleoedd defnyddiol i ddisgyblion ddatblygu'u medrau. Mae cynllunio myfyrwyr uwchradd ar gyfer datblygiad disgyblion mewn llythrennedd, rhifedd, TGCh a Chymraeg mewn ysgolion cyfrwng Saesneg yn llai sicr. At ei gilydd, mae myfyrwyr sy'n hyfforddi i addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg yn gwella'u medrau yn llwyddiannus trwy gydol eu rhaglen.

Gwerthusiad myfyrwyr o'u haddysgu a dysgu disgyblion

Mae ansawdd myfyrdodau myfyrwyr o'u profiadau yn yr ystafell ddosbarth yn rhy amrywiol. Mae gwerthusiadau gormod o fyfyrwyr yn ddisgrifiadol ac nid ydynt yn dadansoddi effaith eu haddysgu ar ddysgu disgyblion yn ddigon da. Yn gyffredinol, nid yw myfyrwyr yn datblygu'u medrau beirniadol yn ddigon da dros gyfnod eu rhaglenni.

Gosod targedau ar gyfer cynnydd myfyrwyr

Yn yr enghreifftiau gorau, mae adborth mentoriaid a thiwtoriaid i fyfyrwyr yn canolbwyntio'n glir ar yr union feysydd y mae angen iddynt eu gwella. Yn gyffredinol, fodd bynnag, mae ansawdd yr adborth ysgrifenedig i fyfyrwyr yn amrywio gormod. O ganlyniad, mewn gormod o achosion, nid yw'r targedau a osodir gan diwtoriaid a mentoriaid yn galluogi myfyrwyr i ddatblygu'u dealltwriaeth, na mireinio'u medrau er mwyn gwella eu haddysgu. Yn gyffredinol, mae prosesau gosod targedau yn rhy gymhleth ac nid ydynt wedi'u cysoni'n ddigon da i helpu myfyrwyr i wneud y gwelliannau angenrheidiol yn eu haddysgu.